

Kloosterkerk – 12 december 2021

3e Advent 'Gaudete'

Kolossenzen 2:6-10 en 3:12-17

ds. Marja Flipse

U kunt deze dienst alsnog bekijken en beluisteren via <https://youtu.be/ARhPb8CdENI>

Gebed om ontferming

God is licht,
licht dat ons soms overvalt
met plotselinge vrolijkheid
met onverwachte helderheid
met eindelijk respijt,
een doorkijkje
op hoe het leven zou kunnen zijn
een gaudete-moment
- verheugt u! -
hoopvol roze
temidden van het donkerpaars.
Dat zulke momenten van vreugde
er mogen zijn
als de dagen kort zijn
en de nachten lang
als de bomen kaal zijn
en de agenda's vol
als er buiten gezellige drukte is
en van binnen eenzame stilte,
zo bidden wij U:
Heer, ontferm U...

God is licht,
helder licht
dat diepe schaduwen werpt.
Vaak staan wij elkaar in het licht
met onze haast en ondenkendheid
ons voordringen en beter weten.
Vaak is het licht ver te zoeken
voor wie zich bevinden
in de schaduw van degenen
die geld en invloed hebben
privilege en status

die *wel* gehoord worden
en er *wel* toe doen.
Dat wij elkaars vreugde
niet temperen, maar vieren
dat wij elkaars licht
niet doven, maar laten schitteren,
zo bidden wij U:
Heer, ontferm U...

God is licht,
en dat voelt soms ongemakkelijk
want in dat licht
zien wij onze wereld
scherp afgetekend
het goede en het kwade
de schade en de schande
de ongelijkheid en de uitbuiting
de harteloosheid en de hopeloosheid.
Dat wij mogen zien en onderscheiden
luisteren en horen
dat wij mogen denken en doen
beginnen, doorzetten en afmaken
dat er ruimte mag zijn
voor liefde en woede
voor angst en moed,
zo bidden wij U:
Heer, ontferm U...

Preek

Lang geleden, toen ik nog een onbevangen theologiestudent was
en mijn gedachten zich nog in allerlei vergezochte richtingen kronkelden
schreef ik voor mijn hoofdvak Godsdienstwijsbegeerte
een keer een paper met de intrigerende titel
'Alles voor één pannenkoek'.

Dat was ook de titel van mijn favoriete kinderboek,
over iemand die zich in alle mogelijke bochten wringt
en er werkelijk alles voor over heeft
om de ingrediënten bij elkaar te krijgen
om één pannenkoek te kunnen bakken.

Mijn gedachtenkronkel ging ongeveer als volgt:
is deze wereld die ene pannenkoek,
en is God diegene die alles op alles zet om het beslag perfect te krijgen
en om hem prachtig goudbruin te bakken?
En - en hier werd het ingewikkeld -
wat betekent dat voor het kerstverhaal,
voor de geboorte van Jezus hier op deze aarde?

Stel je voor - zo'n eindeloos donker heelal
waarin het wemelt van de werelden
en dat ene verre onbeduidende nauwelijks zichtbare stipje,
daarvan denkt God, 'DAT wordt mijn pannenkoek, de enige.
Daar schenk ik, in de woorden van de Kolossenzenbrief,
de hele goddelijke volheid lichamelijk over uit.
Zoals beslag in een pan.'

Ik zat daarmee.
En soms, als ik niet kan slapen, nog wel eens.
Stel dat er nog andere werelden zijn waar leven is.
Wie is Christus dan voor hen?

Zulk soort gedachten krijg je, als je de Kolossenzenbrief leest
waarin alles zich op zo'n groot en wijds podium
van kosmische dimensies afspeelt;
waarin het gaat over overal en altijd en eens en voorgoed
en alle schepselen onder de hemel
en Christus die alles in allen is.

Zo las ik deze week een kort verhaal¹
van de inmiddels overleden Amerikaanse schrijver Ray Bradbury.
Het speelt in november 2033
en gaat over een groep priesters die door hun bisschop worden uitgezonden
op een missie naar Mars.
Dat is inmiddels een belangrijk knooppunt geworden in het ruimteverkeer,
en er zijn wat arbeiderssteden gesticht
waar de wat ruige bevolking nodig bijgestuurd moet worden op moreel gebied.

Maar de leider van de expeditie, Father Peregrine,
heeft meer interesse in de oorspronkelijke bewoners van de planeet,
die zich tegenwoordig hoog in de bergen ophouden.
Hij overtuigt zijn zeer skeptische collega Father Stone ervan
dat ook deze mysterieuze wezens behoefte hebben aan het evangelie,

¹ Ray Bradbury, *The fire balloons*, 1951.

en als ze, na veel geharrewar, de bergen intrekken,
komen ze erachter dat deze wezens eruitzien als glazen bollen
gevuld met blauw vuur.

Er gebeuren dan wat wonderlijke dingen, waardoor ze ervan overtuigd raken
dat deze blauwe bollen zowel intelligent als welwillend zijn.
Dus, concluderen ze, ze zijn het waard om een kerk voor te bouwen.
Maar hoe vertel je een wolk van blauwe bollen over Jezus?

Ze schakelen hun tegenstribbelende collega's in om een altaar te bouwen
met daarop een grote glazen bol die Jezus moet voorstellen.
Daarover krijgen ze grote ruzie, wat dat smaakt naar godslastering,
maar volgens Father Peregrine kun je van een Marsbewoner niet verlangen
dat hij gaat geloven in een Jezus die eruit ziet als een mens.

Er komt ook een orgel,
want hoezeer je ook bereid bent je best te doen
om je aan te passen aan de plaatselijke cultuur,
een kerk is geen kerk zonder Bach.

Op de eerste zondagochtend
- of zijn er wel zondagochtenden op Mars? -
na een heleboel Bach,
komen de Marsbewoners door de lucht aangedreven.
Ze blijven maar even, zeggen ze.
Niet dat ze alle moeite niet waarderen, zeker wel -
maar ze kennen hem al,
die Jezus in de vorm van een blauwe glazen bol
waar de priesters zelf nog nauwelijks aan gewend zijn.
Ze geloven allang, en hebben hun levens er al naar gevormd:
kijk maar, hoe perfect rond en blauw en vurig ze zijn, net als hij.

Het verhaal eindigt met de wat teleurgestelde interplanetaire missionarissen
die de berg weer afdalen met hun orgel.
De scepticus Father Stone draagt de vurige glazen Jezus.
Hij zegt, "Father Peregrine? Weet je, deze bol hier..."
"Ja?"
"Dat is hij. Hij is het toch."

Nu denk ik geen moment
dat het in het hoofd van de schrijver van de Kolossenzenbrief op zou komen
om zich Jezus voor te stellen als een blauw vuur.
Maar wat daar wel wordt gezegd

is dat met Jezus alles is veranderd
voor iedereen.

Hier zien we dus niet het beeld
van Jezus als een goed voorbeeld
waarvan je kunt kiezen om het te volgen - of niet;
hier zien we Jezus
die de wereld zo ten diepste heeft aangeraakt
dat hij er het fundament van is geworden.

En als je daarin geworteld bent
dan kan het niet anders of dat komt tot uiting
in je persoonlijke leven,
in de omgang met anderen,
in het morele fundament van de samenleving.

Wat de Kolossenzenbrief zo'n mooie
maar ook lastige tekst maakt voor de adventstijd
is de spanning die erin zit:
de spanning tussen enerzijds de verwachting waarin de lezers leven,
de hoop op als het ware de oogst van hun geloof,
en anderzijds de realiteit van alles wat al gegeven is.
We wachten op iets wat er al is
en wat toch nog waar moet worden.

Als je je voorstelt dat God zich op een goed moment
te kennen wil geven,
dat hij het achterste van zijn tong wil laten zien in Jezus,
dan is het niet zo dat hij ons in Jezus een klein voorproefje geeft,
net zoals je soms in de supermarkt iets kunt proeven
in de hoop dat je een hele verpakking wilt kopen.

De schrijver van deze brief legt hier het woord 'volheid' neer:
in Christus is de hele goddelijke volheid al aanwezig,
en sterker nog, wie zich met hem verbonden weet
is zelf ook vervuld van die hele volheid.
Die is er al. Daar kan niets meer bij.

De toekomstverwachting zit er dus niet in
dat wij op de een of andere manier
steeds meer beetje God bij elkaar sprokkelen,
dat we steeds voller en rijker worden.
De hoop is erop gericht dat als het ware het licht aangaat,

steeds een beetje meer en helderder,
zodat wat er al is, steeds zichtbaarder wordt.

En daarin zit hem het morele appèl van deze brief.
Waar stel je voor, je hebt alle ingrediënten al in handen.
Je hebt alles wat je nodig hebt om een leven in het licht te leiden
waar de hele volheid van God doorheen straalt.
Dan kom je er niet meer met 'stil maar, wacht maar'.
Dan kun je niet zingen 'O kom, o kom, Immanuël'
en wachten op een interventie van buitenaf
zonder eerst naar jezelf te kijken
en je af te vragen welke ramen en deuren jij zelf open moet zetten.

Daarom werd ik ook zo geraakt door het verhaal van de reizigers naar Mars.
Daar ging het om een groep mensen met goede bedoelingen
die geloofden dat zij iets in handen hadden
waarmee ze in een behoefte konden voorzien
waarvan ze aannamen dat anderen die hadden.

En het mooie was, dat Christus hen voor was.
En dat die wezens die zo heel anders waren
het licht aandeden en hen de ogen openden
en wat ze nooit hadden kunnen bevroeden, gebeurde:
ze keken naar een glazen bol vol blauw vuur
en zeiden: ook dat is Christus.
Ook Mars is een huis van God.
Hij was er al, en wij wisten het niet.

Als je soms de typische vrome kerstkaarten bekijkt,
niet die met pinguïns en rendieren,
dan zie je vaak een eenzame kribbe of een kleine stal
tegen de achtergrond van een eindeloze sterrenhemel
met één stralende ster die van heinde en verre wordt gezien
en een wonderlijk licht dat bij de baby zelf vandaan komt,
het middelpunt van de wereld
waar herders en engelen en wijzen
als door een magneet naartoe getrokken worden.

Maar ook al begint Kerst met een beweging naar binnen,
Kerst is als een steen die in het water wordt gegooid,
middenin de tijd,
zodat we nu leven in een wereld die voortdurend in beweging is;
waar eens een golfpatroon is veroorzaakt

dat zich nog steeds verspreidt.
Het water blijft hetzelfde.
De steen blijft dezelfde.
Maar het patroon, eenmaal in gang gezet, breidt zich uit.

Ook bij Messiaen is het kleine groot.
We horen zodirect Les Enfants de Dieu,
een deel van La Nativité du Seigneur
waarin hij het kerstverhaal veel breder trekt
dan Jezus in relatie tot de hoofdrolspelers in zijn geboorteverhaal
- zijn moeder, herders, engelen, wijzen.
Zowel qua plaats als qua tijd
breekt de componist het verhaal open
en breekt de kosmische dimensie ervan door.

Deze geboorte is ook onze geboorte,
is de geboorte van een nieuwe realiteit;
een gebeurtenis die van betekenis is voor alle mensen
en eeuwigheidswaarde heeft.
In deze muziek horen wij onszelf terug,
mensen vol verlangen.
Mensen die het soms willen uitroepen
uit onmacht en ontreddeing en gemis.

Mensen die dan soms ineens het gevoel krijgen
dat in het roepen tot de Vader
het kindzijn al ligt besloten
en het antwoord al is gegeven:
ik ben er al,
en straks kom ik aan het licht.

Gebeden

God van verademing en vreugde,
wij danken U
voor de kleurschakeringen in ons leven
voor het ochtendgloren en de schemer
voor de keerzijde van de dingen
alsof U ons bij de les houdt
alert op licht en schaduw.

Wij bidden voor alles wat ons te doen staat
in de tijd die komen gaat
de verantwoordelijkheden die we dragen
het werk dat we moeten doen
de contacten die we mogen leggen
de voorbereidingen voor het Kerstfeest
en de beslommeringen van alledag.

Wij bidden voor wie al hun plannen
in rook zagen opgaan
vanwege natuurgeweld of mensengeweld
vanwege de pandemie
vanwege een ongeluk of een diagnose
vanwege het verlies van een dierbare
van een baan, een relatie of een droom.

Wij bidden dat de komende wintertijd
waarin de aarde hard en kaal is
een tijd die voelt alsof alles is begraven
een tijd mag zijn waarin nieuw leven geplant is
dat in de startblokken staat om te onkiemen
en tot bloei te komen.

Dit bidden we voor zoveel mensen
die niet durven dromen
van opstanding en groei
voor een wereld
die zo eindeloos complex is
en zoveel pijn lijdt
dat wij met de handen in het haar zitten
en wel moeten bidden
dat wij er niet alleen voorstaan.
En dat het niet bij gebed mag blijven
maar dat ons hele doen en laten
die uitstraling mag hebben
die alleen uw licht in ons geven kan.

Voor wie ons lief zijn bidden wij
voor degenen voor wie we ons verantwoordelijk weten
voor wie we niet kennen
maar met wie we toch begaan zijn
voor alle naamloze mensen

van wie we niets weten
en van wie we ons geen voorstelling kunnen maken
die bij U gekend zijn
die U liefheeft.
Voor (...)
en allen aan wie we hier vanmorgen moeten denken
en voor hen wiens namen we in stilte noemen.

*Wanneer u vaker inspiratie ontleent aan de preken en gebeden
die klinken in de Kloosterkerk,
stellen wij u voor om een gift over te maken op NL 29 INGB 0000 0585 71
ten name van Stichting Kloosterkerk.
U steunt ons werk ermee!*